

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima plačnino za leto. Za oglase in reklamne novice vsih vrst je plačati po ceniku od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Solidarni!

Čemu je organizacija, se jasno pokaže le v najbolj resnih trenutkih. Moremo imeti majhna, brezpomembna vprašanja organizacijskega, njenih instanc, njenega tiska, ustanov, moremo imeti struje in tendenčne in nasprotja, vendar je vse to komaj kaj več kot igranje, če iščemo bistvo organizacije. Bistvo je borba za naše gnotne in moralne koristi. Spricho tega bistva je vse drugo tako neznatno, da organizacije niti treba ni, ako se člani ne zavedajo prvega, poglavitnega ako ne smatrajo vsega organizacijskega ustroja zgolj za sredstvo v borbi za stanovske koristi, ki so nam — ne bojimo se tega naravnost izpovedati — poleg narodovega šolstva najvišje.

Organizaciji je dana njena upravičenost z dvema temeljema, ki sta v njeni zvezi: s potrebo ljudske prosvete, da si množice olajšajo boj za obstanek, in z zakonom, ki ureja prosvetno prizadevanje države in svrhu ljudske blaginje. Kakor se je razvil na teh dveh temeljih učiteljski stan, tako se je razvila iz njiju naša stanovska organizacija. Dosledno je, da stremi ta organizacija za zdravim razvojem vsega prosvetnega dela, kolikor je v zvezi s šolstvom, in za nedotakljivostjo zakona, v kolikor je izraz stambilnega, od samovolje poedinih oseb neodvisnega, smotrenega reda v našem prosvetnem področju.

Učiteljska stanovska organizacija črpa svojo moč iz zakona in ne more hoteti ničesar, kar bi bilo zakonu nasprotno. Tisti trenutek, ko bi se namreč zakon odstranil in bi stopilo na njegovo mesto brezvladje, bi najbolj trpelo učiteljsvo samo. Zato ima učiteljska organizacija absoluten interes, da vlada zakon, ima absoluten interes celo, da se omeje tudi izjemne možnosti, ki jih je najti na periferiji zakona.

Slovenija je na glasu, da ima moderno upravo. To ni samohvala, ampak je dejstvo vsaj, če primerjamo koruptne afere administracij izven Slovenije z našim upravnim življenjem. Dasi se je pri nas strankarska strast globoko zajedla v vse javno življenje da zasleplja včasih tudi najbolj nepodkupne oči, vendar se je ravnovesje v upravi vzdržalo vsaj toliko, da ga ni rušila še osebna korupcija. Slovensko učiteljsvo je bilo že večkrat žrtev nezdravih razmer, proti katerim se je borilo, zato se je tudi njegov pravni čut toliko poostrel, da si je naposled samo začelo izpraševati vest. Kolikokrat je padel bič po njem, vedno se je zgodilo to z izigravanjem stanu samega. Vedno je uspelo vladajoči politični stranki, da je našla v naših lastnih vrstah ljudi, ki so bili pripravljene za osebne koristi prodati stanovskega druga. Na besnem sovraštvu, ki je poganjalo iz te gonje kot divja zel, so gradile stranke svojo oblast nad našim stanom.

Morali bi biti slepi, če ne bi končno sprevideli — vsaj večina učiteljsva — da je tako stanje prav tako škodljivo kot smrtono za nas, ki smo hoteli kdaj narod kulturno — dvigniti, iz hlapcev delati ljudi. Ni še vse čisto. Še imamo slabičev, ki bi jih bilo mogoče kupiti za skledo leče, da padejo svojim tovarišem v hrbet v trenutku nevarnosti. Še imamo ljudi, ki smatrajo organizacijo za tovarišje, na katerem se izživljajo male osebne strasti in ambicije. Luskine še niso padle vsem — kulturnim delavcem z očmi, da se ne bi podrejali tudi v svojih življenjskih vprašanjih strankam, ki hočejo imeti učiteljsvo pod svojim izesom. Vendar — napravili smo velik korak dalje: ideja, da se strnimo vsi od desne do leve v kompaktno enoto, kadar gre za brambo stanu in šole, ta ideja se je končno prebila na površje. Kakor se tisti, ki so umeli po svoji volji izigravati učiteljsvo v teku predolgi desetletij, ne zavedajo dosvolj novega dejstva, tako bodo morali naposled vendar računati z njim. Skoda in sramota sta naposled spametila tudi idealistično nastrojena slovenskega učitelja.

Če znamenja ne varajo, je organizacija poklicana na preizkušnjo, da izpriča s svojo voljo, ali je ideja enotnosti stanu v njegovih življenjskih vprašanjih dobra ali slaba, prava ali zgrešena. Poklicana je, da izkaže, ali je mogoče učiteljsko organizacijo še držati razdvojeno in tepsti potem poedinca. Osnovno načelo organizacije je, stati v boju na postojanki ramo ob rami, zakaj če pade moj sodbojvnik, je potem vrsta na meni, da padem. Aut-aut. Ali zmagava, ali padeva skupno. Najsrmatnejše je izdajstvo. In je najnevarnejše, ker ni nikogar, ki bi branil potem stanovske pravice, če jih ne bomo branili sami. Beg v odločilni ur pomenja poraz, pomenja vrsto porazov, od katerih si ne bomo opomogli kdove kako dolgo v prihodnosti.

Slovensko učiteljsvo ima po svoji poziciji važno nalogo v javnosti, čuvati npravno zdravje v narodu. To mora vršiti in jo bo vršilo ne le z nesebičnim delom za ljudstvo, marveč tudi z bojem proti vsemu gnilemu, ki se hoče zajesti v naše telo. V svesti si tega je izžgalo, kar je bilo bolnega v njegovih vrstah, in bo znalo izlečiti okuženja, pred katerimi ni varen nikač organizem. V tem svojem prizadevanju je organizacija naletela na nepričakovan odpor izven svojih vrst. Volja poedinca hoče triumfirati nad stanom, nad ono edino pravo ravno potjo, ki jo je nastopil po neštetihih grenkih preizkušnjah in prevarah. Vsa sredstva se uporabljajo v dosegu nenpravnega namena. Danes sicer ni političnih strank za vsem tem, toda sile so na delu, ki bi rade vpregle v svoje namene tudi avtoriteto in moč strank. Ali se jim bo posrečilo?

Vsekakor — napad na voditelja naše stanovske organizacije v trenutku, ko je imenovan na važno mesto, daje učiteljsvu misliti. Kaj bi bilo naravneje kot to, da se naše prosvetne razmere urejajo v soglasju s stanovsko organizacijo? Iz takega sodelovanja bi mogle zrasti samo koristi, in sicer za šolstvo in za stan. Nikdar ni čas primernejši za to, kakor danes, ko se je organizacija dvignila in konsolidirala, ko je sama prešla k zdravemu urejanju vseh vprašanj med stanom in šolo. Kdor dobro misli z našim šolstvom, bi moral le pozdravljati tak pojav. Organizacija ni mrtev organizem, temveč je interesna in npravna avtoriteta delavnega stan

nu intelektualcev, ki po svojih vplivih in zvezah z razvojem slovenskega kulturnega življenja vendar le nekaj pomenja in predstavljajo. More se ta avtoriteta prezirati; toda če se bo skušala potlačiti, se bo izkazalo, da je potlačiti ni mogoče.

Udarci, ki so namenjeni na predstavnike učiteljsva, ne bodo dosegli, da bi organizacija resignirala na zakonito obrambo stanovskih pravic. Mogoče je škodovati osebam, interesov vsega stanu pa ni mogoče spraviti s sveta. Ti interesi bodo vedno našli svojih bojevnikov, pa naj borba tudi narašča. Zato želimo, da bi se napake ne kupičile brez razsodnosti in — kar je glayno — v nasprotju z vsem, kar je npravno, kar je moralno.

Spricho stvari, ki se danes godijo, je slovensko učiteljsvo edino. Udarci so imeli še vedno to lastnost, da so strnjali prizadete, kakor so pomagali, da so se pojmi razbistrili. Kar zadeva organizacijo, zadeva posredno vse, ki so organizirani. Učiteljsvo ne more drugače, kakor da se brani. To je njegova vitalna dolžnost. Zato bo povedalo, da je solidarno v borbi, ki bi se mu hotela vsiliti. Ako ima pravico do organizacije, ima tudi pravico, da ta organizacija govori, da govori v njegovem imenu. Ako je koga poverilo, da nastopa zanj v varstvo stanovskih pravic, stoji za njim, ker se zaveda, da je to dolžnost njegove osebne časti. Slovenski učitelj je preživljal dolo „Hlapcev“. Svoje koristi brani strnjeno v organizaciji in ve, da ž njo stoji in pade.

Za državljanske pravice učiteljsva in državnega uradništva sploh.

Resolucija,

soglasno sprejeta na zborovanju Celjskega učiteljskega društva dne 12. maja 1928 v Vojniku.

1. »Črna deska« v »Učit. Tov.« je javen opomin vsemu učiteljsvu proti nezdravim pojavom. To je klic narodu in državi idejno služečega učiteljsva in boju za pravico.

2. V vsebini »črne deske« ne vidimo nikakih osebnih napadov, še manj pa žalitev oblasti, ampak samo ugotovitev golih dejstev, ki škodujejo in ubijajo službeno vneto učiteljsva.

3. Smatramo ne samo za pravico, nego celo za državljansko dolžnost, da opozorimo javnost v okviru ustave in drugih zakonov na eventualne pojave, ki bi lahko postali stanu v škodo, pa naj se pojavijo kjerkoli in kadarkoli.

4. Učitelji smo enakopravni državljani, saj ni v ustavi nikakih specialnih določb, ki bi omejevale ravno nam državljskih svobodo, ki dopušča javno kritiko v skladu z veljavnimi zakoni.

5. Smatramo, da sme tudi uradnik objavljati stvari, za katere ima dokaze in velja v tem oziru zanj samo tiskovni zakon.

6. Najodločneje protestiramo proti temu, da se je vest o uvedeni disciplinski iskavi objavila v političnem tisku. Disciplinske zadeve morajo biti tajne celo v slučaju, da so upravičene, ter niti najmanj ne zadevajo strankarsko političnega tiska.

7. Pozivamo Zvezo državnih nameščencev in Izvršni odbor UJU, da zavstavi ves svoj vpliv v to: 1. da dobita prizadeta tovariša popolno zadoščenje za objave v listih; 2. da se kaj slišenega ne zgodi več; 3. da v bodoče ne bo več gradiva za »črno desko«; 4. da se tisti, ki je predal tajno uradno zadevo političnemu tisku, eksemplarčno kaznuje.

8. Pozivamo Izvršni odbor UJU, da obravnava zadevo kot nujno v seji Izvršnega odbora in na seji Glavnega odbora UJU za Binkošti, poverništvo UJU Ljubljana pa, da zainteresira v obrambo državljskih pravic ves jugoslovenski učiteljski tisk in vse parlamentarne klube, da nastopijo v Narodni skupščini s primernimi interpelacijami.

Celjsko učiteljsko društvo.

Resolucija,

soglasno sprejeta na skupnem zborovanju ljutomerskega, ormoškega, ptujskega okrajnega učiteljskega društva in društev iz Čakovca in Varaždina v Ptujju dne 12. maja 1928.

V trenutku, ko se nahaja borbenost in neodvisnost organizacije v resni preizkušnji, ko se čutimo ogroženi in izvrševanju najelementarnejših državljskih pravic, ogroženi v svobodi objektivne kritike, s katero organizacija stoji in pade, izjavljamo:

da stojimo strnjeno za svojim vodstvom, ki mu brezpogojno zaupamo in ki ga poziv

ljamo, da neomajno vztraja v boju za načela, ki smo jih proglasili kot vodilna za organizacijo.

Zavedamo se, da bi vsako popuščanje v tem trenutku postalo lahko usodno za stan in njegovo svobodo. Zato pozivljamo vse članstvo, da pozabi v tem trenutku vse, kar ga je doslej ločilo, da je v tovariški solidarnosti pripravljeno na vsako žrtev in vztraja do konca.

Prepričani smo, da stoji za nami vse učiteljsvo in državi, vse, kar še čuti demokratično in ni izgubilo vsakega čuta za preprosto pojmovanje državljanske svobode.

Pozivamo centralno vodstvo naše organizacije v Beogradu, ves Izvršni odbor, da se najenergičnejše zavzame za rešitev te zadeve, ki jo smatra vse slovensko učiteljsvo za svojo in jo do temelja razčisti.

Pozivamo Zvezo državnih nameščencev, da stopi na plan najenergičnejše v obrambo državljskih svobod državnega uradništva, v obrambo svobode, ki nam je dana po ustavi, po društvenem in po tiskovnem zakonu ter se nam ta svoboda ne jemlje, sklicujoč se na disciplinske predpise državnega uradništva.

Ljutomersko učiteljsko društvo. — Ormoško učiteljsko društvo. — Ptujsko učiteljsko društvo.

SOLIDARNOST OSTALIH DRŽAVNIH NAMEŠČENCEV Z UČITELJSVOM.

Zveza državnih nameščencev za Slovenijo je z ozirom na dogodke proti UJU in v obrambo državljskih svobod državnih nameščencev sklicala v petk 11. maja t. l. sejo vodstva, pomnoženo z odličnimi člani pravniki, ki so proučili pravno bazo postopanja proti UJU ter pravna sredstva in podlago, ki je dana za obrambo.

V torek, dne 15. maja je pa sklicala Zveza plenarno sejo vseh strokovnih organizacij, zastopanih v odboru, ki je sklenila zavzeti se z vso silo za obrambo svobod državnega uradništva ter je izvolila tročlansko odposlanstvo, ki bo v zadevi interveniralo pri g. velikem županu v Ljubljani in pri ministrstvu v Beogradu, za kar izdela Zveza posebno predstavo. Vse včlanjene strokovne organizacije so enodušno za UJU.

Glasiilo Zveze »Naš Glas« je dobilo nalogo, da se energično zavzame za zadevo in pojasni nastale dogodke.

Poleg tega je sklenil odbor Zveze državnih nameščencev zahtevati od Glavnega Saveza drž. čin., naj da kot nujno in eno prvih posebnih točk na dnevni red kongresa Saveza drž. činovnika v Sarajevu, pred katerim stojimo, točko o okrnjevanju državljskih svobod državnega uradništva z ozirom na zadnje dogodke. Poročilo o tem prevzameta sam načelnik Zveze g. direktor Paternoster in častni odbornik gosp. Makso Lilleg.

Kaj se godi?

Ljubljana, dne 11. maja 1928.

P. br. 3523/1.

Predmet: Poročilo o člankih: »Kaj se godi.« v »Učiteljskem Tovarišu«.

Uredništvu »Učiteljskega Tovariša« v Ljubljani.

Sklicujoč se na določila čl. 26. in 27. zakona o tisku z dne 6. avgusta 1925, Ur. l. št. 272/84, pozivam naslov po odredbi ministrstva prosvete z dne 4. maja 1928, O. N. br. 39404, da spricho priobčili v Vašem listu z dne 5. aprila 1928, št. 38, z dne 12. aprila 1928, št. 39, z dne 19. aprila 1928, št. 40 in onega z dne 9. maja 1928, št. 43, pod naslovom »Kaj se godi?« na sprednji strani v četrtem stolpcu na vrhu priobči nastopni popravek pod istim naslovom na istem mestu in isti način:

K priobčilu v cit. št. 38:

Ni res, da dobi učitelj-zadetnik mesto, katero sam hoče, res pa je, da je bil učitelj Ciril Konečnik postavljen od ministrstva prosvete z odlokom z dne 27. II. 1928, O. N. br. 13680 za začasnega učitelja v Lajtersbergu-Krčevini, ker ima šola 10 oddelkov in ji je treba 10 učnih oseb. Učitelj Vekoslavo Cvetko je bil namreč z odlokom min. prosvete z dne 27. II. 1928, O. N. br. 15690, dovoljen bolezenski dopust do upokojitve, na njeno mesto je bil postavljen g. Ciril Konečnik. Prosvetni oddelek v Mariboru je dekret o nastavitvi g. Cirila Konečnika vrnil z motivacijo, da zanj ni praznega mesta, ker učiteljico Vekoslavo Cvetko že nadomestuje druga učiteljica Ida Rajšpova. Ker je bila Ida Rajšpova nastavljena z odlokom O. N. br. 85600/27 na mesto, izpraznjeno po upokojitvi Ivana Klemenčiča (O. N. br. 56918 z dne 16. IX. 1927), je ministrstvo prosvete vztrajalo pri svoji prejšnji odločbi ter odredilo, da se Konečnik takoj napoti na določeno službeno mesto, da nadomestja učiteljico Vekoslavo Cvetko.

Ni res, da je rešitve te neverjetne uganke in brskiranja prosvetnega oddelka iskati v tem, da ima Konečnik v Beogradu v pisarni prosvetnega ministra brata, res pa je, da to ni nobena uganika in brskiranje prosvetnega oddelka, niti je pri stvari udeležen brat, pač pa je potrebno, da so vsi oddelki šole v Lajtersbergu-Krčevini zasedeni po učnih oseh posebno, ker je ta šola po uradnih poročilih ena izmed najtežavnejših obmejnih in predmestnih šol. Ni res torej, da je ta nastavitve samolastno dejanje neodgovornih oseb in početje vsakogar »na lastno pest«, res pa je, da je bila namestitve po zakonu pravilna in v interesu osnovne šole v Lajtersbergu-Krčevini.

K priobčilu v št. 39:

Ni res, da je Beograd odgovoril, da je prošnji učiteljice Jovčič Brune ugoditi, ker je to želja vplivnih krogov, res pa je, da je njeno prošnjo za premostitev v Maribor ministrstvo prosvete zavrnilo z odlokom O. N. br. 17555/28. Ni res, da bi bila drugačna želja zakona in odredb, res pa je, da ministrstvo prosvete v tem primeru ni kršilo zakona.

K priobčilu v št. 40:

Kontraktualna učiteljica Mačkovek je bila nameščena v Podbrežju na prazno mesto po suspenziji Maksa Dominikaša, ker je bilo v interesu šolstva in otrok, da se to mesto takoj zasede. Na poročilo velikega župana mariborske oblasti, da tam potrebujejo učitelja, je bila Mačkovek brzovoljno odposlana v službovanje k Sv. Miklavžu na Dravskem polju, kjer se sedaj službuje.

Ni res, da je bil učitelj Jernej Čebul premeščen iz Černeč v Maribor zaradi bolezn, res pa je, da je bil premeščen v prvi vrsti iz ozirov na šolske potrebe, ker je bilo mesto prazno in je Čebul odlično ocenjen v svoji službi.

Ker potrebuje sam stalno zdravniško oskrbo, je ta premostitev v drugi vrsti tudi obenem njemu v prid.

K priobčilu v št. 43:

Ni res, da so objavljani slučajni istiniti, res pa je, da so vsi slučajni objavljani netočno.

Vršilec dolžnosti prosv. inšpektorja:
Dr. Capuder, l. r.

POZOR GDČ. IN GOSPE UČITELJICE,
ki se želite izobraziti za lastno izdelavo garderobe. Poslušajte se krojnih tečajev, ki se vršijo mesečno v Ljubljani, ki pa jih tudi lahko napravite potem korespondence, da se izobrazite popolnoma v lastni izdelavi oblek. Cenjenim učiteljskim krogom znižan honorar. Izdelovanje krojev po meri. Zasebno krojno učilišče, Stari trg št. 19, Ljubljana, Telefon 2477.

Mladinska Matica je dosegla nad 11.000 članov. — Pošljite obratno naročila za vezavo!